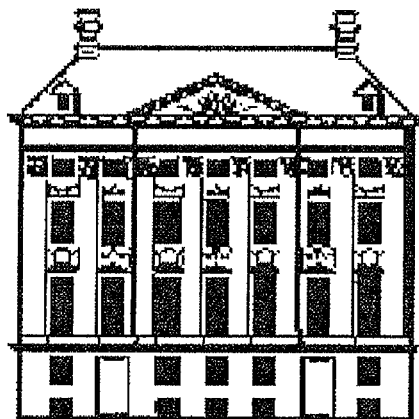

JAARVERSLAG 2003

Dierxperimenten Commissie van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Algemeen

Sinds 1990 kent de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) een Dierexperimentencommissie (DEC).

De KNAW DEC richt zich primair op de wettelijk voorgeschreven ethische toetsing van dierproeven. Dit houdt in: een afweging van de mate van ongerief van elk proefdier tegen het wetenschappelijk en maatschappelijk belang en haalbaarheid van het voorgenomen onderzoek.

Toetsing van de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek waar een aan de commissie voorgelegd onderzoeksplan onderdeel van uitmaakt behoort in eerste instantie niet tot de taken van de DEC. Desalniettemin is een indruk hiervan noodzakelijk om tot een goede afweging te kunnen komen. Derhalve dienen dierproeven, die ter toetsing worden voorgelegd aan de DEC, van te voren op hun wetenschappelijk kwaliteit te zijn getoetst. Dit gebeurt door de werkgroep leider van de betreffende werkgroep of de directeur van het betreffende (KNAW-)instituut. De DEC vergewist zich er ten allen tijde van dat deze wetenschappelijke toetsing heeft plaatsgevonden, zo niet dan wordt het protocol niet in behandeling genomen.

Conform de wet- en regelgeving wordt er binnen de KNAW alleen dierexperimenteel onderzoek uitgevoerd nadat er een positief advies is afgegeven door de DEC. De onderzoeksplannen van alle onderzoeksgroepen binnen KNAW-instituten die dierexperimenten uitvoeren in de zin van de wet, het Nederlands Instituut voor Hersenonderzoek (NIH), Interuniversitair Oogheelkundig Instituut (IOI), Hubrecht Laboratorium (HL), Centrum voor Terrestrische Oecologie (NIOO-CTO) en het Centrum voor Limnologie (NIOO-CL), worden door de KNAW-DEC van een advies voorzien. Daarnaast wordt er advies uitgebracht over de onderzoeksplannen van een drietal niet KNAW-instituten: [REDACTED]

DE PROCEDURE

Een aanmeldingsformulier met een voorgenomen dierproef wordt bij de proefdierdeskundige (ex art 14 WOD) ingeleverd. De proefdierdeskundige is tevens secretaris van de DEC. Hij bespreekt de aanvraag met de onderzoeker en geeft advies waar nodig. Bovendien toetst hij of aan overige voorwaarden (fokvergunningen, COGEM-inschalingen, LNV biotechnologie-vergunningen, vergunningen/ontheffingen in het geval van dieren in/uit het wild) is voldaan. Alleen door de proefdierdeskundige getoetste aanmeldingen worden in de vergaderingen van de DEC besproken.

DE KLEINE COMMISSIE

Experimenten met gering ongerief voor de dieren (met uitzondering van primaten), experimenten met matig ongerief die bij herhaling volgens een vast protocol worden uitgevoerd en welke eerder door de voltallige DEC van een positief advies zijn voorzien, dan wel amendementen op lopende onderzoeksplannen, waarbij niet sprake is van een verandering in het ongerief of verandering in de vraagstelling, behoeven niet vooraf door de DEC in haar geheel te worden getoetst. Dergelijke onderzoeksplannen en amendementen kunnen in een kleiner comité, met de proefdierdeskundige als adviseur, van een voorlopig advies worden voorzien. Dit voorlopige advies kan alleen afgegeven worden wanneer dit wordt gesteund door alle leden van dit kleine comité. De samenstelling van dit kleine comité kan wisselen, maar zal altijd minstens drie van de vier deskundigheden bevatten. Het voorlopige positieve

advies van de kleine commissie geldt tot aan de eerstvolgende voltallige DEC vergadering. Alle onderzoeksplannen en amendementen worden in deze vergadering behandeld en van een definitief advies voorzien.

Naast de ethische toetsing van voorgenomen dierexperimenteel onderzoek houdt de DEC zich ook in een algemener kader actief bezig met zaken rond proefdieren en dierproeven binnen en buiten de KNAW. In grote lijnen worden de nieuwbouw/verbouwplannen, werkwijzen etc. besproken. De DEC vergadert elk jaar op verschillende locaties om zich ook ter plaatse op de hoogte te stellen van zaken rond proefdieren en dierproeven. De DEC is lid van de NVDEC. Verschillende leden participeren actief in de activiteiten van deze vereniging.

De DEC nodigt regelmatig werkgroepleiders uit de verschillende instituten/vergunninghouders uit om het onderzoek van hun werkgroep toe te komen lichten en de verschillende bij de DEC aangemelde onderzoeksplannen in het wat bredere kader van de onderzoekslijn van de groep/instituut te plaatsen.

Binnen de KNAW valt een gedeelte van het onderzoek waarbij dieren betrokken zijn buiten de kaders van de Wet op de Dierproeven. Formeel is hiervoor geen advies van een Dierexperimentencommissie nodig. Voorbeelden hiervan zijn het maken van transgene zebrafissen en het vervolgens doen van onderzoek aan de embryonen van deze dieren (waarbij geen sprake is van een aangetast fenotype). In dit onderzoek worden geen handelingen in de zin van de WOD aan dieren uitgevoerd. Omdat het toch gaat om aanzienlijke aantallen dieren rapporteren de betrokken onderzoekers jaarlijks hun wetenschappelijke en experimentele resultaten en plannen aan de commissie, die hier een informeel advies over uitbrengt.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE

Lid 1	voorzitter, geen arbeidsverhouding; niet betrokken bij dierproeven
Lid 2	dierproeven, vertegenwoordiger NIH
Lid 3	dierproeven, vertegenwoordiger CTO
Lid 4	dierproeven, vertegenwoordiger IOI
Lid 5	dierproeven, vertegenwoordiger Hubr. Lab.
Lid 6	ethiek, geen arbeidsverhouding, niet betrokken bij dierproeven
Lid 7	proefdieren en hun bescherming, alternatieven, ethiek, geen arbeidsverhouding
Lid 8	proefdieren en hun bescherming, alternatieven
Lid 9	vacature op 31/12/2003
ambtelijk secretaris	
Secretaris/ proefdierdeskundige KNAW instituten	

De leden vanuit de instituten zijn bij de tot standkoming van adviezen over onderzoeksplannen vanuit hun instituut slechts als adviseur bij de werkzaamheden van de commissie betrokken.

4. AANTAL VERGADERINGEN

De Commissie vergaderde in 2003 6 keer plenair, de Kleine Commissie kwam 2 keer bijeen.

Overzicht in behandeling genomen onderzoeksplannen 2003

Vergunninghouder	Doel	Aantal	Eerste bespreking	Eindconclusie	Voorwaarden	Looptijd Advie(s)(zen)
	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Positief advies		1	1 jaar
		3	Pos. advies, met voorwaarden		2	2,3,4,13 1 jaar
		2	Nadere vragen	Positief advies	3	1,5 1 jaar
		1	Nadere vragen	Positief advies, met voorwaarden	4	5,14,19 1 jaar
		1	Aanhouden	Ingetrokken	5	
	37 Andere wetenschappelijke vraag	2	Pos. advies, met voorwaarden		1	2,3,20 1 jaar
		1	Pos. advies, met voorwaarden		2	2,12 2 jaar
KNAW NIOO-CL	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Pos. advies		1	1 jaar
		2	Pos. advies, met voorwaarden		2	1,2,3,13,19 1 jaar
		1	Aanhouden	Ingetrokken	3	
KNAW NIOO-CTO	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Pos. advies		1	1 jaar
		1	Pos. advies, met voorwaarden		2	3,19 4 jaar 6 maanden
		1	Pos. advies, met voorwaarden		3	2 3 jaar
		2	Pos. advies, met voorwaarden		4	19 4 jaar 5 maanden
KNAW-HL	37 Andere wetenschappelijke vraag	1	Aanhouden	Geen dierproef1 (fok zonder ongerief)		
		7	Positief		2	1 jaar
		2	Positief		3	2 jaar
		13	Pos. advies met voorwaarden		4	1,2,3,11,13,14,15,19 1 jaar
		8	Pos. advies met voorwaarden		5	1,2,5,13,15 2 jaar
		2	Pos. advies met voorwaarden		6	5,15 2 jaar 4 maanden
		1	Pos. advies met voorwaarden		7	5,13 1 jaar 6 maanden
		2	Nadere informatie	Positief advies met voorwaarden	8	1,2,5,12 1 jaar
KNAW-IOI	37 Andere wetenschappelijke vraag	2	Positief		1	1 jaar
		2	Pos. advies met voorwaarden		2	9,19,20 4 jaar
		1	Pos. advies met voorwaarden		3	19 2 jaar
		1	Pos. advies met voorwaarden		4	1,13,19 3 jaar
		4	Pos. advies met voorwaarden		5	1,2,6,11,15,18,19 1 jaar
		3	Nadere informatie	Positief advies met voorwaarden	6	2,19 1 jaar
		1	Pos. advies met voorwaarden	Deel van experimenten	7	5,9,14 3 maanden
KNAW-NIH	37 Andere wetenschappelijke vraag	18	Positief		1	1 jaar
		1	Positief		1	2 jaar
		26	Pos. advies met voorwaarden		2	1,2,3,5,6,20 1 jaar
		1	Nadere informatie	Positief advies met voorwaarden	3	7,21 2 jaar
		10	Nadere informatie	Positief advies met voorwaarden	4	1,2,5,21 1 jaar

	1	Pos. advies met voorwaarden	5	1,5,9,11,17,18,19	1 jaar
	1	Aanhouden	Ingetrokken6		
	1	Aanhouden	Nog niet opnieuw behandeld6		

Voorwaarden:

1. Ongeriefinschatting	8. Surplusdieren	15. Geen aangetast fenotype
2. Aantal dieren	9. Eerst pilot	16. Wetenschappelijke beoordeling
3. Toezicht tijdens experiment	10. Duur advies	17. Geen ouderdomsverschijnselen
4. Bevoegdheid/deskundigheid	11. Schatting omvang fokoverschotten	18. Andere regelgeving (LNV, COGEM,FF)
5. Proefopzet (exp design)	12. Herkomst dieren	19. Rapportage
6. Anesthesie/Analgesie	13. Euthanasie	20. Bestemming overtollige dieren/hergebruik
7. Doel onderzoek	14. Humane eindpunten	21. Alternatieven

6. UITWERKING VAN ENKELE SPECIFIEKE GETOETSTE ONDERZOEKEN

Dit onderdeel is optioneel. Het biedt de mogelijkheid om aan de hand van een casus meer inzicht te geven over de werkwijze en de afwegingsprocedure.

- In de onderzoeksplannen waar gebruik wordt gemaakt van dieren uit en/of in het wild zijn in het formulier de volgende vragen opgenomen:

1. Is er sprake van bedreigde diersoorten?

In geval van Ja

- *Betreft het onderzoek gericht op het behoud van de betrokken soorten (J/N) of*
- *Betreft het onderzoek gericht op biomedische doeleinden van essentieel belang (de betrokken soort is de enige soort die voor de gestelde doeleinden geschikt is) (J/N)*

2. Is er sprake van onderzoek met dieren uit de vrije natuur?

In geval van Ja

Betreft dit onderzoek waarvoor andere dieren voor het doel van de proef niet geschikt zijn? (J/N)

De antwoorden op deze vragen worden expliciet in het advies opgenomen. Deze handelwijze bespoedigt het aanvragen van een artikel 11 ontheffing.

Tevens is er, ook voorkomend uit een wettelijke verplichting, n vraag opgenomen mbt het weer vrijlaten in het wild.

7. PROBLEMEN / KNELPUNTEN

Zie boven.